

România rămâne țara U.E. cu cea mai mică investiție în educație
– document de poziție, București, 21 decembrie 2017 –

Bugetul alocat educației în 2018, raportat la PIB, menține România pe ultimele locuri în Uniunea Europeană, avertizează Federația Coaliția pentru Educație. Finanțarea este insuficientă și asigură, în principal, plata salariilor necesare menținerii în sistem a cadrelor didactice și mai puțin o investiție reală în educație, în special în formarea inițială și continuă a cadrelor didactice și în sprijinirea școlilor din mediul rural, acolo unde elevii nu au acces la un serviciu public de educație de calitate.

“Fără investiții și fără mecanisme transparente de alocare a banilor, nu putem menține în școală copiii care se confruntă cu dificultăți reale, diferite, nu putem avea performanțe semnificativ mai bune pentru un număr mai mare de elevi și nici absolvenți mai bine pregătiți să facă față cerințelor pieței muncii și capabili să contribuie la creșterea economică și dezvoltarea României”, a subliniat Daniela Vișoianu, președinta Coaliției.

Federația Coaliția pentru Educație este atentă la modul în care s-a construit bugetul educației pentru anul 2018 și constată că:

- a) alocarea bugetară rămâne, probabil, cea mai mică din Uniunea Europeană – doar 2,98% din PIB;
- b) ratele enorme de părăsire timpurie a școlii și analfabetism funcțional nu sunt adresate prin actuala planificare bugetară – România continuă să piardă capital uman;
- c) decidenții din educație nu comunică transparent mecanismele de finanțare.

a) În aceste zile s-a aprobat în Parlament Legea bugetului de stat pentru anul 2018. Pentru educație, se preconizează alocarea a 27 mld. de lei, cu 3 mld. mai mult decât anul trecut. Ministrul Educației a declarat că această sumă reprezintă **“cel mai mare buget alocat educației, în ultimii 27 de ani”**. De fapt, alocarea reprezintă 2,98% din PIB, cu doar 0,12% mai mult decât în 2017. Acest lucru se întâmplă în contextul în care, în 2016, media europeană a procentului din PIB alocat educației a fost de 4,9%, conform [Monitorului Educației și Formării](#), publicat recent de Comisia Europeană.

Învățământul preuniversitar beneficiază de puțin peste jumătate din alocare, respectiv de 15,9 mld. de lei și peste 90% din sume reprezintă drepturi salariale ale profesorilor (*media europeană – aprx. 60%*). Celelalte tipuri de cheltuieli necesare asigurării unei gratuități reale a educației trebuie acoperite, teoretic, din diferența de 0,5 mld lei, la care se vor adăuga, poate/dacă au de unde, contribuțiile părinților, ale autorităților locale și proiectele cu fonduri structurale. Mecanismele și sursele de finanțare nu sunt identificate cu claritate și nu susțin o dezvoltare planificată, fiind incerte și greu predictibile.

Tot potrivit Comisiei Europene, în anul 2015, cheltuielile pentru educație au crescut în termeni reali (+5,6%), dar reprezintă doar 8,6% din totalul cheltuielilor publice (media UE fiind de 10,3%), sub nivelurile anterioare crizei. Deși costul standard pentru fiecare elev a crescut, **“subfinanțarea este evidențiată de povara financiară neobișnuit de mare asupra gospodăriilor românești, care cheltuiesc 39% din ceea ce cheltuiește guvernul pentru educație: aceasta este cea mai ridicată proporție din UE.”**

- a) **Serviciul public de educație**, ca și cel medical, **generează nemulțumiri și frustrări zilnice din partea tuturor beneficiarilor**, indiferent de tipul de școală, mediul de rezidență sau situația financiară a familiei. În plus, inechitatea de acces și rezultate sunt în continuare ridicate. Toate evaluările de sistem confirmă diferența de unul sau doi ani școlari dintre copii cu medii de rezidență diferite. Potrivit unui [studiu UNICEF](#) din 2014 (*și nu sunt semne că situația s-a schimbat, n.n.*):
- aproximativ două treimi dintre cheltuielile publice pentru educație se îndreaptă spre cele mai înstărite două cincimi ale societății (65,8%), comparativ cu doar 9,9% cât îi revine cincimii celei mai sărace;
 - 61,2% dintre fondurile dedicate educației sunt cheltuite în mediul urban.

În contextul diferențelor de rezultat dintre elevi segregați pe criterii diferite (mediu de rezidență, etnie, statut socio-economic, cerințe educaționale speciale ș.a.) este necesară **o majorare a investițiilor publice în educație de calitate pentru fiecare copil**, prin canalizarea de resurse suplimentare către școlile dezavantajate. **Potrivit UNICEF, “formula finanțării pentru fiecare elev introdusă în 2011 a oferit o mai mare previzibilitate și a îmbunătățit transparența, dar coeficienții corectori existenți sunt insuficienți pentru a răspunde necesităților școlilor din zonele defavorizate, precum și cheltuielilor specifice ale programelor de educație și formare profesională, parțial din cauza nivelului general scăzut de finanțare”.**

Performanța elevilor este legată de statutul lor socio-economic. Atunci când vorbim, repetat, despre un procent de aprx. 40% dintre elevii de 15 ani care sunt analfabeți funcțional, se cuvine să nu uităm că această cifră este o medie raportată național. **PISA 2015 a constatat că mai mult de jumătate dintre tinerii cu vârsta de 15 ani din cuartila socio-economică inferioară nu posedă nivelul minim de competențe în știință (56,1%), citit (57,5%) și matematică (59%).** Performanța scăzută în rândul elevilor dezavantajați este de aproape trei ori mai mare decât în cuartila socio-economică superioară, deși ratele pentru cel din urmă grup sunt ridicate în comparație internațională. Acest decalaj este unul dintre cele mai ridicate din UE (36,9 puncte procentuale la știință, comparativ cu 26,2 puncte procentuale în UE).

Mitul potrivit căruia calitatea unui sistem de educație este dată de numărul de olimpici internaționali este infirmat pentru România de rezultatele la testarea PISA din 2015: **proporția elevilor cu cele mai bune performanțe — cei capabili să rezolve probleme complexe - este cea mai mică din UE (2% la citit, 3,3% la matematică și 0,7% la științe).**

Simplificând, dacă România este la nivelul de investiții în educație de 60% din media europeană, **o creștere - să spunem că o apropiere la 80%, trebuie să fie corelată cu minim acești doi indicatori: scăderea la jumătate a ratei de părăsire timpurie a școlii (de la aprx. 18%) și o înjumătățire a celor care sunt analfabeți funcționali (de la o medie de aprx. 40%).**

Statul român continuă să finanțeze școlile, nu elevul. Nevoile reale ale copiilor, îndeosebi ale celor din mediul rural, sunt mai întâi de resurse umane și apoi infrastructură materială complementară consistentă. Pentru recuperarea decalajelor de calitate este nevoie de profesori bine pregătiți, stabili pe post, care știu să își încurajeze și susțină elevii, indiferent de statutul lor social, care sunt motivați să predea acelor copii și care înțeleg și respectă și rolul social al profesiei lor.

- b) Analizând sistemul de finanțare a educației preuniversitare din România, [document](#) prezentat în luna noiembrie a.c., împreună cu partenerii noștri de la Centrul pentru Politici Educaționale, am înțeles din nou că **o reformă reală înseamnă bună finanțare și bună guvernare**:
- mecanisme transparente și participative de bugetare și raportare, și

- eficientizarea modului de utilizare a resurselor deja existente în sistem, prin redefinirea aplicării mecanismului costului real per elev, în funcție de nevoile reale la nivel individual și de profilul școlii și al comunității.

Rezultatele educaționale de calitate nu se realizează cu un nivel foarte scăzut de cheltuieli, „mai multe resurse alocate educației ar putea crea condiții pentru dezvoltarea și creșterea economică” (UNICEF, 2014). Deja în prezent, procentul mare al elevilor cu o performanță scăzută în ceea ce privește competențele de bază, părăsirea timpurie a școlii și ponderea scăzută a absolvenților de studii superioare nu răspund necesităților tot mai mari de asigurare a unei forțe de muncă calificate, în special din cauza emigrației cu care ne confruntăm.

România are o dinamică demografică negativă (rata de natalitate cea mai mică din UE și rata de emigrare cea mai mare, la nivel mondial, după Siria), situație agravată de fenomenul migrației (unde România se află tot prima după Siria). În acest context nefavorabil, resursele financiare pentru educație ar putea fi alocate “mai inteligent” **în contextul scăderii populației de elevi - este nevoie de asigurarea unui proces de educație și formare astfel încât absolvenții să dobândească calificări de nivel cât mai înalt.** Absolut necesară, majorarea în termeni reali a finanțării trebuie să fie completată de transparență în executarea bugetelor alocate, măsuri concrete în ceea ce privește eficiența și asigurarea calității, îmbunătățirea echității.

În general, dovezile PISA sugerează că **pentru majoritatea țărilor ceea ce contează cel mai mult este modul de alocare a resurselor, precum și diferențele calitative între politicile educaționale, normele culturale și practicile profesionale (OCDE 2016).** Alegerea între diferite soluții de politică publică presupune anticiparea impactului acestora la nivel de buget național. Altfel spus: **“aceștia sunt banii, unde putem avea mai mult impact cu ei investiți și ce facem mai întâi?”**.

Sursa datelor comparate: [Monitorului Educației și Formării 2017](#), publicat de Comisia Europeană.

Fondată în iunie 2015, Federația Coaliția pentru Educație reunește organizații nonguvernamentale active în domeniu și își propune să coaguleze energii și resurse pentru a susține dezvoltarea școlii în care fiecare vrea și poate să își împlinească potențialul (www.coalitiaedu.ro).

Persoană de contact: Daniela Vișoianu, Președintă, (daniela@coalitiaedu.ro)